

Tisková zpráva vědeckého týmu Výzkum insolvence k mezinárodní vědecké konferenci Insolvence 2014 – Hledání cesty k vyšším výnosům

P r a h a (20. května 2014) – Již po páté se v prostorách pražské centrály České národní banky sešli na mezinárodní vědecké konferenci specialisté na problematiku defaultu dlužníků, insolvenční, reorganizací a otázky vymáhání pohledávek. Letošní ročník pravidelného setkání dostal název Insolvence 2014: Hledání cesty k vyšším výnosům.

„My jsme se problémem nízké vymahatelnosti pohledávek v insolvenčních řízeních zabývali vždy, to není nějaká novinka. Ale letos si tohle téma bereme do zvláštní pozornosti jak v kontextu České republiky, tak i v mezinárodních vztazích a v situaci, jaká panuje v zemích nejobvyklejších obchodních partnerů českých společností,“ uvedla profesorka Ing. Eva Kislingerová, CSc., vedoucí katedry podnikové ekonomiky Vysoké školy ekonomické v Praze a také vedoucí specializovaného vědeckého týmu Výzkum insolvence.

Významným bodem konference proto bylo vystoupení výzkumných pracovníků z pražské Vysoké školy ekonomické (*Skutečné výsledky insolvenčních řízení v České republice – analýza dat ze statistických výzkumů*). Ing. Jaroslav Schönfeld, Ph.D., a docent Ing. Luboš Smrčka, CSc., v něm seznámili odbornou veřejnost s novými údaji o skutečných výsledcích insolvenčních řízení v České republice. „Naše snaha se zaměřila na vytvoření systému pro budoucí sběr statistických informací o insolvenčních řízeních již v jejich průběhu. Díky tomu bychom pak byli schopni zjistit řadu aktuálních informací o tom, jak obvykle insolvenční řízení dopadají,“ uvedl k tomu Jaroslav Schönfeld.

Práce na zjištění statistických dat probíhají v rámci projektu „Výzkum insolvenční praxe v ČR s cílem vytvořit návrhy změn legislativy, které by umožnily zvýšení výnosů z insolvenčních řízení pro věřitele a tím by napomohly zvýšení konkurenceschopnosti české ekonomiky“, který je registrovaný u Technologické agentury České republiky (TA ČR) pod evidenčním číslem TD020190. Tento projekt na roky 2014 až 2015 je pokračování staršího výzkumu, který byl také financován ze strany TAČR.

Hlavním cílem projektu bylo v tomto smyslu slova vytvořit dotazník, který bude moci být implementován do systému Ministerstva spravedlnosti České republiky a v budoucnosti poslouží k průběžnému sběru dat. Při vytváření tohoto dotazníku byla pak průběžně vytvářena databáze z již ukončených případů insolvenčních řízení vedených s podnikatelskými subjekty. Jak ukazuje přiložená tabulka, celkem bylo zatím prověřeno 2193 insolvenčních řízení, která začala po 1. lednu 2008 a byla pravomocně ukončena do závěru roku 2013.

„Hlavním znakem těchto řízení je velmi nízký výnos z insolvenčních řízení pro nezajištěné věřitele. V tabulce jsou vidět hodnoty zjištěné v jednotlivých vzorcích insolvenčních řízení tak, jak byly postupně zkoumány. Tento údaj je v jednotlivých vlnách statistických zkoumání poněkud odlišný, nicméně pokud bychom si udělali vážený průměr za všechny tři soubory, pak běžný věřitel z obchodního styku nebo nějaký jiný nezajištěný věřitel získá ze svých pohledávek pouze 3,44

procenta. Tedy například z pohledávky ve výši 100 tisíc korun, což je poměrně běžný objem dluhu vymáhaného v insolvenčním řízení, dostane věřitel pouhých 3440 korun,“ uvedl docent Smrčka.

Tab. 1: Srovnání dosavadních vln výzkumů

Údaj/vlna	1. vlna	2. vlna	3. vlna
Počet případů přijatých do zkoumání	675	946	572
Řízení bez vyhlášení úpadku	488	585	175
Řízení s vyhlášením úpadku	187	361	415
Průměr/medián trvání do úpadku (dny)	n.a.	77/54	70/44
Průměr/medián trvání do konce řízení (dny)	n.a.	681/528	617/553
Počet řízení s pouze zajištěnými / s nezajištěnými / s oběma typy věřitelů	n.a.	13/274/74	5/305/100
Řízení s uspokojením / bez uspokojení věřitelů	94/93	160/201	223/192
Procentuální poměr řízení s a bez uspokojení	49,5:50,5	44,3:55,7	56,7:46,3
Uspokojení pohledávek zajištěných věřitelů (%)	24,0	23,0	38,0
Uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů (%)	1,2	3,5	6,0
Uspokojení pohledávek za majetk. podstatou (%)	n.a.	65,0	78,0
Uspokojení pohledávek na roveň postavených (%)	n.a.	78,0	79,0

Zdroj všech tabulek v textu: www.vyzkuminsolvence.cz

Zvláště zářející je pak výnos pro věřitele zajištěné, tedy takové, kteří půjčili dlužníkovi a tento dluh byl zajištěn například nemovitostí nebo jinými aktivy dlužníka. I zde se výsledky v jednotlivých vlnách do jisté míry liší, ale znovu platí, že pouze dílčím způsobem. „Zde je vážený průměr za tři vlny výzkumů 27,22 procenta. Když tedy použijeme stejný příklad s pohledávkou ve výši 100 000 korun, pak by věřitel získal zpět 27 220 korun,“ poznamenal k výsledkům Jaroslav Schönfeld, jeden z vědeckých pracovníků týmu Výzkum insolvence.

Ohlasy a diskuse kolem předložených informací o skutečných výsledcích insolvenčních řízení byly velmi bouřlivé a ukázalo se, že naprostá většina shromážděných badatelů a odborníků preferuje další postupné změny v insolvenčním zákoně.

Konferenci zahájil guvernér Singer

Vědeckou konferenci však zahájil guvernér ČNB Miroslav Singer. Mimo jiné poznamenal: „Pokud by mne požádal o pomoc zoufalý scénárista nebo spisovatel, kterému vyschl zdroj inspirace a potřeboval by nějaké skutečné drama ze života jako předlohu pro film nebo knihu, poradil bych mu, aby si otevřel insolvenční rejstřík. Nalezl by v něm nepřeborné množství námětů a často až neuvěřitelné příběhy a osudy lidí i firem.“ V dalších částech projevu se pak věnoval především pohledu ČNB na problematiku současné kvality insolvenčního zákona a zdůraznil, že podle centrálních bankéřů je potřebné pokračovat v některých změnách v legislativě i po účinnosti dosud největší novely tohoto předpisu, ke které došlo 1. ledna 2014.

Guvernér ČNB také vyzdvihl probíhající výzkum insolvenční problematiky a snahu vědců shromáždit o těchto procesech maximum informací: „Oceňuji systematický výzkum problematiky insolvenčních řízení, který v České republice dlouhodobě probíhá. Ztotožňuji se s poznatkem, že pokud je insolvenční řízení rozhodnutím o míře rizika, které podstupují věřitelé při úpadku dlužníka, pak efektivita insolvenčních řízení, jejich rychlost i jejich náklady jsou významným parametrem

hospodářského prostředí. Považuji rovněž za zřejmé, že budeme-li chtít měnit k lepšímu pravidla, podle kterých se insolvenční řízení odehrávají, musíme být vybaveni podrobnými znalostmi mechanismů fungování těchto řízení.“

S prvním příspěvkem vystoupil profesor Richter

Jako první pak vystoupil profesor JUDr. Tomáš Richter, LL.M., Ph.D., autor klíčové česky psané knihy o dané problematice Insolvenční právo (z roku 2008). Základním tématem jeho vystoupení s názvem *Chybějící článek řetězu: právní podpora neformální restrukturalizace korporálního dluhu* byly otázky nedostatečné legislativní podpory neformálních pokusů o záchranu dlužníka obchodního závodu v současném právním systému České republiky. „Jde zde o zajímavý problém, který opravdu trápí praxi a mnohdy zabraňuje racionálnímu řešení situace – pokud má dlužník podporu většiny věřitelů, minorita může z taktických důvodů nebo jako součást nátlaku na dlužníka a většinu věřitelů prosadit formálně náročné a rizikové insolvenční řízení. Hledáme tedy mechanismy, kterými by bylo možné otevřít cestu pro neformální postupy, které by pak z principu měly být výhodnější a přitom levnější. Náš vědecký tým pracuje na poněkud odlišném řešení této situace, ale principiálně jdeme stejným směrem. To znamená umožnit, aby dlužník mohl získat důvěru věřitelů a tuto důvěru aby mohl využít k restrukturalizaci či neformální reorganizaci svého závodu bez toho, že by k tomu bylo nutné podstupovat celé insolvenční řízení s jeho nespornými riziky,“ poznamenal k vystoupení profesora Richtera člen týmu Výzkum insolvence docent Luboš Smrčka.

Jako další z hlavních řečníků vystoupil předseda senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky JUDr. František Púry a zabýval se dopadem rektifikace soukromého práva na trestní postih úpadkových deliktů.

Dvojice autorů Mgr. Juraj Alexander, LL.M., (Dentons Europe CS LLP) a Ing. Michal Kudej (Tarpan Partners (C.R.) s.r.o.) se pak vydala do podobné oblasti jako Tomáš Richter a zapojila se do hledání mechanismů řešení úpadku dlužníka dohodou s věřiteli bez účasti soudu, tedy neformální reorganizací.

Do značné míry podobnou či příbuznou problematiku pak řešil ve svém příspěvku profesor Xavier Mateos-Planas z School of Economics and Finance Queen Mary, University of London, avšak v oblasti osobních bankrotů (název vystoupení zněl *Formal versus Informal Default in Consumer Credit*).

Po něm vystoupili se svými zjištěními již zmínění členové vědeckého týmu Výzkum insolvence docent Ing. Luboš Smrčka, CSc., a Ing. Jaroslav Schönfeld, Ph.D. Dopolední program pak uzavřela jednatelka a majitelka firmy ABYDOS Ing. Olga Kupec, Ph.D., která se zabývala oblastí spotřebitelských bankrotů, mimo jiné pak dopady insolvenčních řízení na zaměstnavatele dlužníka a problematikou nákladů spojených s formálními postupy během exekučních a insolvenčních řízení vůči spotřebitelům.

Odpolední program

Jako první vystoupil po pauze Mgr. Daniel Hříbal, MBA, který ve funkci vedoucí pracovní skupiny pro Work Out zastupoval na konferenci Českou bankovní asociaci. Jeho příspěvek měl název „*Způsob řešení úpadku a jeho efektivita pro věřitele z pohledu banky*“.

Hlavní částí odpoledního programu pak byla série příspěvků jednotlivců nebo celých týmů odborníků z praxe, kteří se zabývali některými detailnějšími aspekty insolvenčních řízení. Šlo především o

pohledy právníků případně znalců na problematiku aktiv dlužníka a jejich oceňování či následné zpeněžování. První vystoupením z této série bylo společným dílem PhDr. Ing. Zdenky Klapalové, CSc. (MRICS), Ing. Václava Kováře (KNIGHT FRANK, spol. s r.o.), JUDr. Davida Šimoneka, LL.M. (Baker & McKenzie) nazvaným *Prodej nemovitosti v insolvenční/konkurzu – jak maximalizovat výnos – případová studie*.

JUDr. Dušan DVOŘÁK (z kanceláře AK DRV Legal) se pak zabýval dopady posledních změn insolvenčního zákona, především vlivem revizní novely tohoto zákona, na některé aspekty insolvenčních řízení (název vystoupení *Nová pravidla správy a zpeněžení aktiv po revizní novele – vyšší výnos pro věřitele?*). Podle jeho názoru revizní novela celkově přispěje k projasnění insolvenčního zákona a pravidel pro správu a zpeněžení majetku dlužníka, avšak v některých případech mohou být její ustanovení i kontraproduktivní – především pravomoc insolvenčního soudu v rozhodování o způsobu správy zajištěného majetku. Na tento příspěvek pak navázalo vystoupení Mgr. Davida Smejkal, ředitel znaleckého ústavu A - Consult PLUS spol. s r.o. s názvem *Vybraná rizika spojená s oceňováním v insolvenční praxi*.

Práce vědeckého týmu Výzkum insolvence je zaměřena také na shromažďování informací o insolvenčních řízeních v zahraničí a o podmínkách, za jakých se například české subjekty mohou pokusit o vymáhání svých pohledávek u insolvenčních soudů v zemích, se kterými české obchodní závody nejčastěji obchodují. Do tohoto směru výzkumu zapadl příspěvek externího spolupracovníka Vysoké školy ekonomické Ing. Jana Švomy, MBA, s názvem *Mezinárodní okénko - zahraniční přístupy k insolvenční*. Analytička Českého statistického úřadu a členka týmu Výzkum insolvence Ing. Drahomíra DUBSKÁ, CSc., pak ve vystoupení *Riziko insolvence: Pomohla měnová intervence ČNB zvýšit konkurenceschopnost českých exportérů?* Přinesla řadu nových pohledů na vztah mezi činností centrální banky a potenciálem defaultu případně úpadku dlužníků.

Nedávno založený Institutu restrukturalizace a insolvence byl zastoupen na konferenci jeho výkonným ředitelem Ing. Lee Loudou. Ten se v příspěvku *Je reálné zahájit provoz nového podniku v průběhu insolvenčního řízení?* zabýval specifickou situací z pohledu insolvenčního správce. V úplném závěru se tematicky konference vrátila ještě jednou k právním otázkám, když Mgr. František KORBEL, Ph. D., (partner advokátní kanceláře Havel, Holásek & Partners) hovořil ve vystoupení *Dopady nového občanského zákoníku do insolvenčního řízení* o oblasti, která je po lednu letošního roku extrémně diskutovaná.

Informací bude dostatek

Na webových stránkách vědeckého týmu Výzkum insolvence (www.vyzkuminsolvence.cz) je již zveřejněn sborník vědeckých prací, který vyšel v souvislosti s pořádáním mezinárodní vědecké konference Insolvence 2014: Hledání cesty k vyšším výnosům. V nejbližších dnech také vědecký tým zveřejní prezentace všech přednášejících a během nejdéle několika týdnů budou dostupné videozáznamy jednotlivých vystoupení.

Na těchto stránkách jsou také k dispozici data a informace získané během právě vědeckého týmu.